

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto oikeusministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevan esitysluonnoksen perusteella saa hyvän käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Esitysluonnoksessa on hyödynnetty erilaista tutkimus- ja tilastotietoa. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä kehittämiskohteita esitykseen.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- i) Esityksestä aiheutuvat säästöt kokonaisuudessaan olisi hyvä esittää esimerkiksi taulukkona. Näin lukija saisi helpommin käsityksen aiheutuvien säästöjen suuruusluokasta.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia, rikoslakia ja liiketoimintakiellosta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on laajentaa syyteneuvottelun käyttöalaa.

Esityksen mukaan syyteneuvottelun ja tunnustamismenettelyn soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin lisättäisiin törkeä huumausainerikos, törkeä ryöstö ja törkeä ihmiskauppa. Seuraamusten osalta neuvotella voisi myös yhteisösakosta ja liiketoimintakiellosta sekä rikoshyödyistä tilanteessa, jossa syyttäjän vaatimus rikoshyödyn määrästä ylittää asianomistajan vahingonkorvausvaatimuksen.

Syyteneuvottelumenettelyn osalta viranomaisille asetettaisiin lisäksi selkeämpi velvollisuus arvioida syyteneuvottelun edellytyksiä yksittäistapauksessa, lisättäisiin epäillyn ja asianomistajan oikeuksia koskevaan ilmoitukseen maininta syyteneuvottelusta, mahdollistettaisiin syyteneuvottelun aloittaminen muutoksenhakuasteessa, lisättäisiin seuraamuskannanottojen informatiivisuutta ja pidennettäisiin tunnustamisoikeudenkäyntien määräaika 30 päivästä 60 päivään.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman tavoitteeseen sujuvoittaa oikeusprosesseja uudistamalla riita-, rikos- ja hakemusprosesseja.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksesta saa hyvän käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Esitysluonnoksessa on selostettu keskeistä asiaan liittyvää lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä. Esitysluonnoksessa on myös tuotu esille tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet siihen, että syyteneuvottelun käyttö on jäänyt vähäisemmäksi kuin alun perin on arvioitu.¹

Syyteneuvottelujärjestelmän soveltamisalan laajentamisen lisäksi esityksellä tavoitellaan resurssisäästöjä rikosprosessin eri toimijoille. Tähän sisältyy myös rikosasian käsittelyn nopeampi loppuun saattaminen. Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että ehdotettujen muutosten arvioidaan lisäävän syyteneuvottelun käyttöä jonkin verran, mutta ei merkittävästi.² **Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen**, onko esitykselle asetetut tavoitteet mahdollista saavuttaa, jos syyteneuvottelun käyttö ei merkittävästi lisääny nykytilaan verrattuna.

Esitysluonnoksen mukaan syyteneuvottelua käytetään nykyisin erityisesti törkeiden talousrikosten selvittämiseen. Ehdotettujen muutosten myötä syyteneuvottelua käytettäisiin todennäköisesti edelleen pääasiassa talousrikosten selvittämiseen. **Arviointineuvosto pitää ymmärrettävänä sitä**, että esitysluonnoksessa voi olla hankala arvioida seikkaperäisesti syyteneuvottelun käytön lisääntymistä eri rikosnimikkeissä. Syyteneuvottelun käytön soveltumiseen vaikuttavat muun muassa syyttäjän harkinta sekä syyteneuvottelun muodollisten edellytysten täyttyminen. Esitysluonnoksessa olisi kuitenkin hyvä tarkentaa, missä rikosnimikkeissä syyteneuvottelun käyttö voisi mahdollisesti lisääntyä.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu kattavasti muita toteuttamisvaihtoehtoja ja perusteltu, miksi muut vaihtoehdot eivät ole tarkoituksenmukaisia.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on tuotu esille syyteneuvottelun käyttöalan laajentamiseen liittyviä riskejä. Esitysluonnoksessa todetaan esimerkiksi, että syyteneuvotteluun liittyy riski väärän tunnustuksen antamisesta, jolloin tunnustus voidaan antaa esimerkiksi painostuksen

¹ Syyteneuvottelu on ollut mahdollista Suomessa vuodesta 2015 lähtien. Syyteneuvottelua koskevassa hallituksen esityksessä (HE 58/2013) arvioitiin, että syyteneuvottelun piiriin voisi tulla vuosittain noin 500 rikosasiaa.

² Esitysluonnoksessa todetaan esimerkiksi, että syyteneuvottelun soveltamisalan laajentamisella törkeään ryöstöön, törkeään ihmiskauppaan sekä törkeään huumausainerikokseen ei todennäköisesti ole merkittäviä vaikutuksia.

vuoksi tai toisen henkilön suojelemiseksi. Tämä riski korostuu esimerkiksi törkeissä huumausainerikoksissa, jotka usein kytkeytyvät järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on informatiivinen kuvaus muiden maiden lainsäädännöstä ja muissa maissa käytössä olevista keinoista. Katsauksesta käy ilmi, että eri maissa on käytössä erilaisia tavallista rikosprosessia kevyempiä tunnustamiseen perustuvia menettelyitä, mutta lievennykset rikosvastuuseen vaihtelevat.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu keskeinen lausuntopalaute ja se, millä tavalla esitysluonnosta on täydennetty tai muutettu lausuntopalautteen perusteella.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on hyödynnetty erilaista tutkimus- ja tilastotietoa. Esitysluonnoksessa on myös havainnollistavia taulukoita syyteneuvotteluiden ja tunnustamisoikeudenkäyntien määristä eri rikosnimikkeissä ja eri tuomiopiireissä.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa todetaan, että eri viranomaisille kohdistuvista taloudellisista vaikutuksista ei ole mahdollista tehdä tarkkaa arviota. Esitysluonnoksessa on kuitenkin laskettu poliisille, syyttäjälaitokselle ja tuomioistuimille aiheutuvia kustannusten ja työajan säästöjä. Laskelmat on tehty hyödyntämällä arvioita eri rikosprosessin toimijoille mahdollisesti syntyvistä säästöistä työpäivissä mitattuna. Esitysluonnoksen mukaan merkittävimmät säästöt kohdistuisivat tuomioistuinvaiheeseen. Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että aiheutuvat säästöt vuositasolla voisivat olla joitakin satoja tuhansia euroja.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä on arvioitu riittävästi eri viranomaisille aiheutuvia säästöjä ottaen huomioon, että syyteneuvottelusta saatava säästö on yksilöllistä ja riippuu kulloinkin käsittelyssä olevan tapauksen ominaispiirteistä. **Arviointineuvosto ehdottaa**, että esityksestä aiheutuvat säästöt kokonaisuudessaan olisi vielä hyvä esittää esimerkiksi taulukkona. Näin lukija saisi helpommin käsityksen aiheutuvien säästöjen suuruusluokasta.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan neuvottelumahdollisuutta yhteisösakosta. Esitysluonnoksen mukaan nykyisin tuomitut yhteisösakot ovat jääneet euromäärältään alhaisiksi. Esitysluonnoksessa todetaan, että yhteisösakon neuvottelulla ei ole merkittäviä vaikutuksia yritysten talouteen yleisellä tasolla.

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksessa on kuvattu riittävästi esityksen yritysvaikutuksia.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa todetaan, että esityksen vaikutukset kohdistuisivat erityisesti talousrikollisiin, sillä syyteneuvottelua käytetään paljon talousrikosten selvittämiseen. Esitysluonnoksen mukaan talousrikoksista tuomitut ovat yleensä 30–59-vuotiaita, joten esityksen vaikutukset kohdistuisivat erityisesti tähän

ikäryhmään. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että esityksessä on tuotu esille esityksen vaikutuksia eri ikäryhmiin.

Esitysluonnoksessa todetaan, että jos syyteneuvottelun käyttö lisääntyy, ehdollisten vankeusrangaistusten suhteellinen osuus kaikista rikosprosessissa tuomituista rangaistuksista tulee todennäköisesti hieman kasvamaan. Jos syyteneuvottelun käyttö kaksinkertaistuisi nykyisestä, se saattaisi vähentää keskimääräistä vankilukua 10–20 henkilöllä. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että esitysluonnoksessa on arvioitu esityksen vaikutuksia vankimääriin.

Syyteneuvottelujärjestelmässä rikoksesta epäilty tai vastaaja saa tunnustamalla lievennystä rangaistukseensa. Syyteneuvottelun kautta lievennyksen rangaistukseen voisi saada joko rangaistusasteikon lieventymisenä tai rangaistuslajin vaihdoksena. Jälkimmäinen tarkoittaisi sitä, että joissakin tilanteissa rangaistuslaji voisi muuttua ehdottomasta vankeusrangaistuksesta ehdolliseen vankeuteen. Esitysluonnoksessa todetaan, että rangaistuslajin muuttaminen vähentää ehdottomasta vankeudesta aiheutuvia kustannuksia.

Arviointineuvosto katsoo, että esityksessä olisi hyvä pohtia, millaisia vaikutuksia voi syntyä siitä, jos syyteneuvottelussa päädyttäisiin kovin usein muuttamaan rangaistuslajia ehdottomasta vankeusrangaistuksesta ehdolliseen. Voiko tällä olla vaikutuksia rikollisuuteen tai siihen, että joissakin rikosnimikkeissä ehdottomat vankeusrangaistukset vähenisivät selvästi?

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevasta hallituksen esityksestä (hankenumero: OM064:00/2023), jonka oikeusministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 10.10.2025. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

Helsingissä 24. lokakuuta 2025

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Essi Römpötti

Johtava asiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäysehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.